

Den historiske by - hvordan får den større værdi

Af Flemming Willum Petersen, Nysted og Søren Rosenberg Jensen, Nakskov.nu

Hvis man kigger på et godt gammeldags vejkort over Danmark, så vil man opdage, at Nakskov i lighed med Ribe, Svaneke og Ærøskøbing er markeret med et symbol for "historisk bykerne".

Det er ikke sarkastisk ment, og det er heller ikke noget, som nakskovitterne har betalt sig fra.

Tværtimod er der en rigtig god grund til det, selvom vi måske ikke lægger mærke til det i hverdagen. På trods af store bysaneringer og nedrivningspuljer fra 1950'erne og frem til i dag, så har Nakskov bevaret sine små stræder i forbindelse med havnen, de oprindelige gadeforløb og overraskende mange af de store gamle købmandsgårde. Endnu flere bygninger kan også nemt tilbageføres til det oprindelige, charmerende udseende, uden at det vil koste en bondegård.

Et stort antal bygninger i Nakskov kan spores langt tilbage i 1600-tallet, og købmandsgårdene har overraskende store proportioner i forhold til datidens standarder.

Det vidner om fordums storhed, hvor Nakskov var et internationalt handelscentrum og i en periode Danmarks 4. største by.

Skt. Nicolai Kirke er det levende bevis på dette. Tag et grundigt kig på kirken, og læg mærke til, at tårnet er underdimensioneret i forhold til kirkens øvrige, kæmpe-mæssige areal. Man fik ambitioner om at bygge en katedral efter tysk forbillede i Nakskov, men måtte grundet svenskekrigene skrotte planerne, da økonomien tog en katastrofal drejning for hele Danmark, men især for Lolland-Falster.

Her blev hele landsbyer lagt øde af svenskerne, der åd og drak kornlagrene op, mens de brugte bindingsværket fra folks huse til brænde for at holde varmen på deres ødelæggelsesfærd tværs over Sydhavsøerne. Lollands indbyggere blev efterladt tilbage i huse uden døre og vinduer, og med tomme kornlagre til resten af vinteren. Derfor kunne det kun blive til det tårn, vi kan se i dag, og som er blevet Nakskovs pejlemærke i det flade lollandske landskab.

Nakskov har været præget af flere store bybrande, og selvom byen fik handelsrettigheder allerede i 1266, er der ingen bygninger tilbage fra de allertidligste tider, udover noget af kirkens fundament.

Urmagerstræde - Foto: Hans P. Olsen

Nakskovs ældste bygning er i dag Dronningens Pakhus som kan spores tilbage til 1589, hvor Christian d. 4's mor, Enkedronning Sofie, opførte en række kornmagasiner ved den internationale havn i Nakskov for at kunne købe og opbevare korn, når priserne var bedst. Dronningens Pakhus er et af disse kornlagre, og den eneste bygning i Nakskov, udover kirken, der har overlevet siden 1500-tallet. Bygningen blev udbygget i 1660'erne af Frederik d. 3 og står i dag stort set som den gang. Den store tagflade og det massive bindingsværkstøkker har for årtier siden fanget

Kulturstyrelsens opmærksomhed, og bygningen har derfor været fredet i over 50 år. Desværre er bygningen i dag noget forfalden, men der arbejdes på at få renoveret bygningen.

Af andre markante bygninger kan nævnes Theisens Gaard og Det Gamle Apotek, der i dag udgør et af de mest velbevarede og velholdte bygningsmiljøer i den gamle bymidte. Selvom bagbygningerne har en beskedent fortid som kornlofter, er det meget markante bygninger i bybilledet, som man ikke finder lige i mange andre byer. Bygningerne summer i dag af aktivitet som mødelokaler, koncertvenue i Magasinet og meget mere, mens selve gården danner kulisse for både Kopifestival og den kendte Nakskov Juleby. Alt i alt udgør det et handelsmiljø, hvor man bare har lyst til at ose.

Det Gamle Apotek fungerer i dag som turistbureau, og på 1. salen har et arkitektfirma til huse.

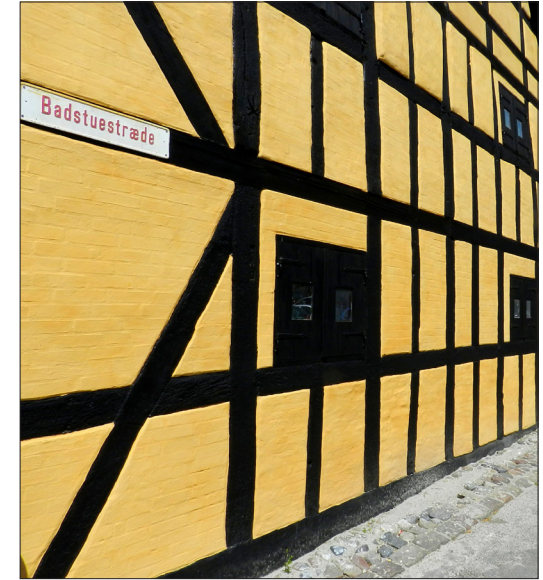
Dertil findes Urmagerstrædet, som desværre for nyligt mistede en del af sin originalitet i form af en original bagbygning og hovedhusets forlængelse. Strædet udgør dog stadig et enestående miljø i form af sin sammenkobling med Dronningens Pakhus gennem passagen

tværs over Søndergade og ned til havnen. Søndergade 25, som udgør ryggraden i Urmagerstrædets charme, er ligesom pakhuset fredet og desværre også i en stand der lader meget tilbage at ønske – men det ser her ud til, at der endelig sker en langsom restaurering af bygningerne, der kan bringe tilstanden tilbage til dem, som vi kender fra postkort i 1990'erne, hvor strædet vel nok var byens mest fotograferede. Dengang hang de oprindelige gadeskilte også på bygningen bl.a. et par briller, der indikerede, at der her fandtes en optiker i tidernes morgen. Optikerskiltet er nu til restaurering, men vil pynte på bygningen, når begge er istandsat.

Fra nyere tid bør Nakskov Arrest nævnes. Bygningen i sig selv leder tankerne hen på et middelalderfort af tungeste kaliber, og hvis det var meningen, at man ville have bygningen til at virke frygtindgydende og magtfuld – som det passer en arrest – så er man lykkedes til fulde. Det er dog ikke kun bygningen i sig selv, der bør nævnes, men også de begivenheder, som den kan kædes sammen med. Under den økonomiske krise og den store arbejdsløshed i 1931 lagde bygningerne baggrund til en opstand, der er blevet betegnet som det nærmeste forsøg på en kommunistisk revolution i Danmark. Byens politiske engagement og de mange stemmer til venstre for midten kommer altså ikke ud af den blå luft, men er en følge af mange generationer af hårdtarbejdende indbyggere og politisk interesse. Ingen andre steder har man brændt så meget for en sag, at det er kommet så vidt, at man har måttet indsætte militæret for at holde en vred arbejderskare nede.

Det folkekære "Slottet" ved Svinglen bør også nævnes. Bygningen – som ikke er et slot - er oprindeligt bygget som bolig for baron Palle Rosenkrantz, der på trods af den fine titel ikke var en velhavende mand og var ved at gå fallit ved opførelsen af den store villa ved Svinglen. På tidspunktet var Palle Rosenkrantz 1. herredsfuldmægtig for Lollands Nørre Herred. Han oplevede gennem sit virke som herredsfuldmægtig en del kriminalsager fra første parket, og da et spædbarn fandtes myrdet i en mergelgrav ved Kastager i 1897, blev det inspiration til Danmarks første kriminalroman "Hvad Skovsøen Gemte" som Palle Rosenkrantz skrev, mens han boede på Slottet i Svinglen. Huset har gennemlevet en omtumlet tilværelse og var i mange år stærkt forfalden, men er ved en lokal tømrermester blevet gennemrestaureret og fremstår nu som en smuk og velholdt privatbolig.

Nakskov gemmer på mange flere spændende bygninger og kvarterer – herunder Svingelsvej og alle Einar Ørnsholts smukke villaer – og hvem ved, måske kan det nye "Søhusene", som afløser de triste boligblokke på

Badstuestræde - et af de smukke stræder. Foto: Hans P. Olsen

Enehøjevej, blive et symbol på Nakskov i starten af det 21. århundrede? En klimaoptimal og lys bebyggelse, der lader Nakskov Fjord og den høje himmel finde vej helt ind i folks stuer.

Jo, Nakskov er ikke kun fordums storhed, men også fremskridt og kampen for en ny oplomstring.

"Slottet" - Svingels Allé 2 - Foto: Dennis Eliasson

Med de traditioner for hårdt arbejde, politisk engagement, kampgejst og evnen til at komme sig over nederlag, som Nakskov og nakskovitterne har, så er vi på vej mod en ny storhedstid - hvis vi selv vil.